

פְּנֵי נִי קִדְשׁ

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפורסם מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריערמאן

א ווארט אויף די פרשה

הכנעת הס"מ - על ידי תורתם של ילדי ובחורי ישראל

אבן שלמה וצדק יהיה לך... כי תועבת ה' אלקיך כל עושה אלה כל עושה עול. זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים (דברים כה, טו-יז).

יש לפרש הסמיכות בהקדם דברי ה"אגרא דפרקא" (אות קכו) בשם הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע: "מה שהוא מן התימא שאנחנו רואין כמה פעמים הילדים בקטנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלמוד תורתם, ומתפללים בכוונה, ועונים אמן יהא שמייה רבא, ואמן, ומיישרים אורחותם, ואחר כך כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במדות גרועות ומבטלים התורה והתפלה וכיוצא, ומאין יתהווה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם והוא הבל שאין בו חטא (שבת קיט. ב), היה מהראוי שתעמוד למשען להם ויוסיפו אומץ בנפשותם כי מצוה גוררת מצוה." "ואמר הוא ז"ל, שהוא, על שאבותם האכילו אותם מומן גזל, שסגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה, ונתפטמו באיסורים, ושב להם לבשר מבשרם, ועל ידי זה נולדים להם תאוות ומדות גרועות."

והנה, "עמלק" הוא הס"מ דמפתי ליה לבר נש למיחטי לקודשא בריך הוא (וזה"ק ח"ג רפא. ב). אופן הכנעתו הוא על ידי תורתם של ילדי ובחורי ישראל, כנרמז בפסוק (תהלים ה, א): "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (איך עוז אלא תורה, מדרש שוח"ט תהלים כא)... להשביט אויב ומתנקם". וכדאיאת במדרש (ב"ר סה, כ) תשובת בלעם בן בעור ואבנימוס הגרמי לגויי הארצות: "לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן אין אתם יכולים להזדווג להם, שכך הבטיחן אביהן ואמר להם 'הקול קול יעקב' - בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו, ואם לאו, הידים ידי עשו" - אתם יכולים להם". מעתה, כשהמשא ומתן אינו ביושר הרי זה משפיע לגריעותא על נפש הילדים, שבבחרותם יהיו בטילים מתלמודם רח"ל, וגלל כן מלחמת הס"מ קשה שבעתיים, מחמת שאין כלי-זיין כנגדו מצד לימודם של בחורי ישראל.

זהו שנאמר: "אבן שלמה וצדק יהיה לך... כי תועבת ה'... כל עושה עול", שתהיו זהירים במשקלות, שיהא משא ומתן שלכם ביושר ובצדק, ומסמיך הכתוב: "זכור את אשר לך עמלק" - הוא הס"מ העומד ומפתה לעבירות, "ואתה עיפי ויגע" מחמתו, ותדע שזאת היתה לך מחמת שלא נזרת בפרשת המשקלות, והמו"מ שלך לא היה ביושר, כי אם היית נזהר בכך, היו הילדים והבחורים ממשיכים לישב על תלמודם בשקידה רבה, ותורתם היתה עומדת לך להנצל מיד הס"מ מבקש נפשך.

(סעודה א' תשס)

על בני ישראל להשמר מעמלק וחיילותיו גם כשהם ברום המעלות

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים (דברים כה, יז). הכתוב מדגיש שביאת עמלק היתה "בדרך בצאתכם ממצרים" - כשהיו ברום המעלות, מושפעים מההארה העצומה של יציאת מצרים, ומהגילויים העצומים של קריעת ים סוף ("ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים", מכילתא פרשת השירה פ"א א), ואף על פי כן היה בכוחו של עמלק לבוא להלחם כנגדם ולהורידם מרום מדריגתם.

כאשר תזכור זאת, תדע לנכון שאף גם "בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך מסיבב" - כאשר תכניע את כל האומות והקליפות, "בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה לרשתה" - כאשר תכנס לארץ הקדושה, אל תדמה בנפשך שאז תשב בהשקט ובטח ללא נסיונות מצד עמלק וחיילותיו.

כי הגע בעצמך, אם ביציאת מצרים ברום המעלות נלחם בך עמלק, הרי באותה מדה הוא יכול לבוא להלחם כנגדך גם בכניסתך לארץ לאחר הכנעת הקליפות, ולכן גם אז "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים", תשים לב להזהר ממנו ולמחותו, ולא להכנע אליו ח"ו.

(קידושא רבה תשעא)

ע"י מלחמת היצר ניצולים משעבוד היצר ומשעבוד מלכיות

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושביט שבי (דברים כא, י). יש לדקדק, שברישא דקרא נאמר "על אויבך" בלשון רבים, ובהמשך נאמר "ונתנו ה' אלקיך" בלשון יחיד. וכן יש לדקדק הלשון "ושביט שבי", דלכאורה היה צריך לכתוב "ושביט אותו". ונראה לפרש בהקדם מה שאמרו רז"ל (ברכות יז, א): "גלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות", והיינו, שעול יצר הרע ועול הגלות מביאים את האדם לידי עבירה ועוון רח"ל ולידי רפיון בתורה ומצוות.

הנפקא מינה בין השנים הוא, שיצר הרע יש לכל אחד בפרטות, ולכן כשאחד יוצא מרשות היצר הרע - אין זה פתרון לאחרים שעדיין נאנקים תחתיו, ואילו הגלות הוא דבר כללי, וממילא היציאה מן הגלות היא יציאה כללית לכל אחינו בני-ישראל הנאנקים תחת עול הגלות. זהו שכתוב: "כי תצא למלחמה על אויבך", כשתחליט לצאת למלחמה כנגד שני האויבים שלך, היצר הרע ("שאר שבעיסה") והגלות ("שעבוד מלכיות"), אזי כלפי האויב הראשון - היצר הרע - נאמר: "ונתנו ה' אלקיך בידך", שתוכל להכניעו ולנצחו, אולם, גאולה זו מצד היצר הרע היא גאולה פרטית דייקא לך ולא לאחרים ("בידך" דייקא).

ואילו כלפי האויב השני - הגלות - נאמר: "ושביט שבי", ופירש רש"י: "לרבות כנענים שבתוכה", היציאה למלחמה תקרב גם את היציאה מעול הגלות ושעבוד מלכיות, ויציאה זו תהא עבור הכלל כולו הנכנעים בשביה ונאנקים אנקת אסיר תחת עול הגלות ("כנענים" - מלשון הכנעה).

כי מלחמת היצר מביאה לאדם גאולה פרטית מן היצר הרע השאר שבעיסה, ומקרבת אותו לגאולה הכללית מעול הגלות ושעבוד מלכיות.

(סעודה ג' תשס)

העבודה באלול - הכנה להתחדשות המלוכה בר"ה

ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים (דברים כא, יג). ובוזרה חדש (דף נח, ב): "ירח ימים - דא הוא ירחא דאלול".

ענין הקדמת חודש אלול לחודש תשרי יתבאר על פי משל למלך שבונים לו ארמון חדש ומפואר, ובוודאי הבנייה נעשית במלא העוז וההתלהבות, והפועלים מרוגשים על שהם זוכים לבנות בית נכון ונשא עבור המלך המרומם, וכאשר מגיעים קרוב לגמר הבנין, הפועלים מוסיפים התאמצות לבדוק אם הכל כשורה, והאם באמת הכל נעשה כפי רצון המלך, וכאשר הם רואים שהכל נעשה על דרך המלך, אז הם שמחים ביותר.

והנמשל הוא: בכל שנה בראש השנה נשלם בנין ארמונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה (התחדשות החיות בבריאה כולה), והפועלים שעסקו בבנין הארמון הם בני-ישראל שעסקו בתורה ובמצוות במשך השנה (כי התחדשות החיות בבריאה בר"ה תלויה בתורה ומצוות של בני ישראל במשך השנה שעברה).

בהגיע חודש אלול - החודש האחרון לפני השלמת הארמון - מוסיפים הפועלים התאמצות ויגיעה כדי לבדוק אם הכל כשורה: לתקן את התורה והמצוות שלא היו כדבעי ע"י תשובה וחשבון הנפש; להוסיף תורה ומצוות כמה שיותר לחיזוק ושיפור הארמון; לחשוב חשבון נפשו על העבירות שבאמצעותם גרם לקלקולים ופגמים בבניית הארמון, ולתקן הקלקולים ע"י תשובה נכונה, וכן הלאה.

אז לאחר הכנה דרבה זו, בבוא ראש השנה יתנוסס הארמון החדש במלא ההוד וההדר - המלוכה מתחדשת, החיות בבריאה מתחדשת, השפע מתחדש, והכל לטובתן של בני א-ל חי.

(סעודה ג' פ' נצבים וילך תשמג)

תשובה מועלת לישראל - מאחר שחטאיהם הם באופן אקראי

איתא בגמרא (יומא פו, ב): "אמר רבי יוחנן, גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה, שנאמר (ירמיה ג, א) 'לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד?! וגו'."

פירוש: נאמר בתורה הקדושה (דברים כד), שאם לאחר שהאשה נתגרשה הלכה והיתה לאיש אחר - לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה, וממילא כשבני-ישראל נתגרשו מאתו יתברך ע"י חטאם, והלכו ונתחברו לאיש אחר - לכוחות הס"מ והסטרא אחרא רח"ל, הרי יש בזה משום "לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה".

ועל כך אמרו, ש"תשובה... דוחה לא תעשה שבתורה", ומכוחה הקב"ה מחזיר את בני-ישראל אליו על אף הלאו ד"לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה".

והקשה ה"חתם סופר" (דרוש לשבת שובה), הרי כלל גדול שנו חכמינו "עשה דוחה לא-תעשה", ואם כן מה החידוש והרבנות בזה דמצות-עשה של "ושבת עד ה' אלקיך" דוחה את הלא-תעשה ד"לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה"!

ותיץ עפ"י מאמר רז"ל (יומא פו, ב) שבתשובה מאהבה נעקר החטא לגמרי וזדונות נעשין כזכיות, ובתשובה מיראה זדונות נעשין כשגגות ולא נעקר החטא לגמרי.

נמצא, שיש ביד האדם לשוב מאהבה, ואז יעקר חטאו למפרע כאילו לא היה (שהרי נהפך למצוה), ואז אין בזה משום "מחזיר גרושתו", כי איגלאי מילתא למפרע שלא היה כאן גירושין כלל.

ממילא, בכי האי גוונא לא נאמר הכלל "עשה דוחה לא-תעשה", כי הרי ישנה אפשרות ביד האדם שיתקיימו שתיהן, הן עשה דתשובה, והן שלא יהא בזה משום מחזיר גרושתו (ע"י תשובה מאהבה), ושפיר יש כאן רבותא, דאף בסתם תשובה - שאז לא נעקר החטא למפרע - אמרינן "שדוחה לא תעשה שבתורה". ע"כ.

לפי דברי קדשו של ה"חתם סופר" יש לתמוה, הרי הקב"ה מקיים את כל התורה כולה, ומאחר שעל-פי חוקי התורה לא אמרינן בכי האי גוונא "עשה דוחה לא תעשה", איך באמת דוחה מצות עשה דתשובה את הלאו ד"לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה"!

ונראה ליישב בהקדם דברי הרמב"ם (הל' גירושין פרק יא הלכה יב-ג): "המגרש את אשתו ונתקדשה לאחר... נאסרה על הראשון... זינתה עם אחר כשהיא גרושה, הרי זו מותרת לחזור לבעלה", ומתבאר שהלאו ד"לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה" הוא רק כשנתקדשה לאחר - בדרך קביעות, אבל כשיזנתה עם אחר - באקראי בעלמא, רשאי בעלה הראשון לשוב לקחתה לאחר מכן.

והנה, החילוק בין ישראל לאומות העולם הוא, שהגוים שרשם רע, ולכן הרע שלהם הוא באופן של קביעות, כי זה טבעם ומהותם, ואילו בני-ישראל שרשם טוב, ולכן הרע שלהם הוא באופן אקראי, כי זה מנוגד לטבעם ומהותם.

בזה יובן לנכון מה שאמרו במדרש תנחומא (פר' האינו אות ד) על הפסוק (במדבר ו, כו) "ישא ה' פניו אליך, עושה תשובה - נושא לו פנים, יכול לכל, תלמוד לומר 'אליך' ולא לאומה מעכו"ם", והיינו, שתשובה מועלת רק לישראל ולא לעכו"ם, כי כשאיש ישראל חוטא הרי החטא הוא באופן אקראי, וממילא הוא בבחינת אשה שנתגרשה מבעלה וזינתה עם אחר, ולכן התשובה מועלת לו שיוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה, מה שאין כן כשגוי חוטא הרי החטא הוא באופן של קביעות, וממילא הוא בבחינת אשה שנתגרשה מבעלה ונתקדשה לאחר, ולכן אין התשובה יכולה להועיל לו, מחמת הלאו ד"לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה".

הוא שאמרו רז"ל "גדולה תשובה שדוחה לא תעשה שבתורה", שעל ידה האדם שב להתייחד עם קונו, והקב"ה מחזירו אליו על אף שנתגרש והלך לאיש אחר, והטעם לכך מתבאר מתוך הפסוק המובא שם: "הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד?! אף שבדרך כלל לאחר שנתגרשה והלכה לאיש אחר אין לשוב לקחתה, עם זאת, הכא שאני מאחר ש"את זנית רעים רבים", כל הרעות שלכם הן בגדר זנות, באופן אקראי, ממילא אומר הקב"ה: "שוב אלי נאם ה'", ותכלו לשוב אלי ואשיבכם אלי (כפסק הרמב"ם הנ"ל שביזינתה עם איש אחר מותר לבעלה הראשון לשוב לקחתה).

(סעודה ג' תשמה)

כי תעשה הישר בעיני ה'. כי תצא למלחמה על אויבך וגו' (דברים ט, טו-י). בתקופת הרה"ק ה"ייטב לב" זי"ע אירע פעם "עלילת דם", כאשר נערה נכרית נעלמה, והגוים העלילו שהיהודים הכו ועינו אותה עד מות כדי להשתמש בדמה למצות, והיה אז עת צרה ליעקב, כי כמה וכמה מבחירי היהודים נכלאו בבית הסוהר, והגוים היו מלאי כעס ואיבה ושאנה עזה כנגד היהודים.

בעיצומה של סעודת חג השבועות (שנת תרמ"א) נכנס יהודי אחד לבית מדרשו של ה"ייטב לב", ופניו זרחו מאושר, והיה מלא צהלה ושמחה, וסיפר: "ברוך ה', כי גוף הנערה נמצאה בשלימותה בתוך הנהר, ללא שום פצע מכה וחבורה, ונתגלה בעליל שמיתתה היה ע"י טביעה ולא ע"י רציחה, ועתה יצא הצדק לאור, והשלום והשלוה ישובו למחוזותינו".

השמחה בין המסובים היתה גדולה ואדירה, ואולם, למרבה הפלא ה"ייטב לב" עצמו לא השתתף בשמחה, וישב בראש השלחן כאיש מרעיד ומפחד ועינו לשמים.

לאחר שעה קצרה פתח ה"ייטב לב" את פיו בחכמה, ואמר:

כתיב (שיר השירים ד, ח) "תשורי מראש אמנה", ובמדרש (שמו"ר כג, ה) למדו מזה, ש"עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא".

וביאר השל"ה הקדוש, דהנה כשאומרים שירה על הישועה שבאה כבר, אין זה רבותא כל כך, כי אז הרי פשוט שצריך לומר שירה, מחמת הכרת הטוב, אבל המאמין האמיתי הבוטח בה' אומר שירה גם קודם הישועה ע"י האמונה שבוודאי תבוא הישועה מאת ה'.

כך היא המצב בעת הגאולה, שאז יתבער רוח הטומאה מן העולם, ומתוך כך יוכלו לומר שירה קודם הישועה ע"י אמונתם ובטחונם בישועה הקרובה לבוא. וזהו: "עתידין ישראל שיאמרו שירה לעתיד לבוא" - על הישועה העתידה לבוא.

וזה יש לפרש גם בפסוק: "תשורי מראש", בני-ישראל ישירו שירה מראש, דהיינו, קודם הישועה, ע"י גודל "אמנה" שבקרבם, מחמת אמונתם בהש"ת שבוודאי יושעים ויגאלם.

קהל המסובים הבינו את עומק הדברים, שהישועה עדיין לא באה, ובכל זאת, יש לשיר שירה ולשמוח מתוך אמונה בישועה הקרובה לבוא, ואז צוה ה"ייטב לב" לנגן את הקאפיטל "הללוי-ה אודה ה' בכל לבב" מתוך רגש של שירה והודיה להש"ת.

לאחר החג נודע שהגויים איימו על אם הנערה ומכריה שלא יגידו את האמת, והוציאו הודעה כי לאחר בדיקה וחקירה נמצא שהנערה שנמצאה בנהר היא נערה אחרת, והנערה שנעלמה כן נרצחה ע"י היהודים, ונתקיים אז התוכחה (דברים כח, טו): "והיו חיך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיך" רח"ל, עד שריחם הקב"ה על עמו, והגיעה עדות מהרופאים בעיר הבירה שהם יודעים בידיעה ברורה שהנערה שנעלמה היא הנערה שטבעה למות, ואז היתה אורה ושמחה ליהודים, ומעלילי העלילה נחלו מפלה גדולה ובאו על ענשם. ע"כ המעשה.

לפי מעשה זה מפרש בספר "נפש יהונתן" את סמיכות הכתובים: כי תעשה הישר בעיני ה'. כי תצא למלחמה" וגו', היש"ר אותיות שיר"ה, בני-ישראל צריכים לומר שירה להקב"ה התיקף בצאתם למלחמה, על אף שעדיין לא נצחו ולא הכניעו את אויביהם, כי השירה המוקדמת מוכיחה על עוצם אמונתם ובטחונם בהש"ת, ומתוך כך בוודאי יהא "ונתנו ה' אלקיך בידך".

(סעודה א' תשנט)

טורו זה נודע ע"י ידידי הרה"ח ר' יצחק אייזיק פיינר שליט"א לעילוי נשמת אביו החסיד הנפלא המפורסם רבלי נשכח. אש קודש לנפלא ר' אלכסנדר ב"ר אברהם צבי ד"ל פיינר

תודתנו והוקרתנו נתונה לידידינו שתרמו מהונם להצלחת הוצאת גליון זה

הרה"ח ר' אשר דוד הופמן שליט"א - אשדוד לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הבה"ח צבי נ"ו במז"ט ובשעט"מ	הרה"ח ר' יונה ווייס שליט"א - ב"ש לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הבה"ח אברהם יהושע נ"ו במז"ט ובשעט"מ	הרה"ח ר' ליפא אלבוים שליט"א - י"ם לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הבה"ח שלום נ"ו במז"ט ובשעט"מ	הרה"ח ר' אהרן וובר שליט"א - ק"ג לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הבה"ח נפתלי נ"ו במז"ט ובשעט"מ
הרה"ח ר' שלמה מנחם רכניצר שליט"א - גבעת זאב לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט ובשעט"מ	הרה"ח ר' יוסף ברי"ף גרינבוים שליט"א - ב"ב לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט ובשעט"מ יום ה' אולם "בית רוזן" ירושלים עיה"ק	הרה"ח ר' יעקב ברא"ה גרינפלד שליט"א - י"ם לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט ובשעט"מ יום ה' אולם "נחלת יהודה" ירושלים עיה"ק	לעילוי נשמת הרה"ח ר' ברוך ב"ר אברהם מרדכי ז"ל מרת ביילא בת הר"ר אהרן זאב ע"ה שוורץ